AVRUPA(LAR)

AVRUPA(LAR)

Şöhret, bilindiği gibi, hazmedilmesi bazen o kadar güç bir olaydır ki,
onu kaybetmek için insanlar acı bir keyif ile yapmadıklarını bırakmazlar.

Albert Camus

GİRİŞ

Avrupa gerçekte mevcut değildir. O ne bir kıta, ne bir kültür, ne bir miller ne de bir tarihtir. Onu tek bir hudut ile veya tek bir ortak gelecek rüyası ile tarif etmek de mümkün değildir. Buna mukabil hudutlarını tahdit etmenin pek mümkün olamadığı Avrupalar mevcuttur.

Bugün Avrupa'da herşey değişti. Kıtanın bütün verileri altüst oldu. Komünizm ve Sovyet tehdidi yok oldu. Almanya'nın birleşmesi gerçekleşti. Almanya'nın üstün gücü ile uyumlu bir Avrupa dengesi için başka bir stratejiye gerek var. Ve bu strateji bugün mevcut değil. Birleşmenin bugün batı ekonomilerine getirdiği ressesion dışında Avrupa Topluluğu'nun bulduğu bir ekonomik mücadele formülü yoktur.

Komünizme karşı hiç galip gelemeyecekmiş gibi savaşan batı bugün narin zarafetiyle ne yapacağını bilememektedir. Yüksek sesle bu konuda konuşmaktan bile çekinmektedir. İdeolojik bir düşmanı kalmadığı için Pazar ve Demokrasi kelimeleri sanki günümüzün tüm suallerine cevapmış gibi Avrupa'da doğmuş bu iki prensibi dünya prensipleri haline yaymaya çalışmaktadır.

Yarın bu kürenin en önemli güçleri Amerika'nın medya gücü ile Asya'nın ekonomik gücü olacaktır. Bunlara üçüncü güç olarak Avrupa(lar)'ın zekaları eklenebilir. Bunun için bu kıta bir değişimler kıtası olmalı ve tekilcilikten kaçınmalıdır. Onu meydana getiren toplumların birlikte yapmalarını organize etmeli ama tek bir sistemde birleştirilmemelidir. Bu tekil kıtanın en büyük kozu çoğulculuktur.

Avrupa'nın bugünkü durumuna baktığımız zaman:

A. 1919 yılından bugüne 23 devlet yerine 50 devlet, yarı nispetinde büyümüş bir yüzölçümü. Çok daha fazla sayıda medeniyet, lisan, edebiyat ve güzel sanat türlerinin hiçbir kıtada olmadığı sayıda mevcudiyetini görüyoruz.

B. Avrupa'nın doğusunda küçük küçük devletleşme gayretleri arkasında gittikçe yaygınlaşan bir kanun dışı güçler hegemonyası, mafyalaşma ve karaborsa, batısında ise üretim ve verimlilikte yavaşlama işsizlik sayısında artışlar ve içine doğru gittikçe daralan ve kapanan bir ekonomi mevcut.

C. Kim gittikçe artan üye adedi ile ortak bir para birimi ve dış politikanın mümkün olacağını düşünebilir. 12 üyeli federal bir Avrupa'nın mümkün ve arzulanan olduğu

günler geride kaldı, bugün hala böyle bir olay temenni edilebilir ama artık gerçekleşmesi mümkün değildir.

D. Hangi Avrupa'dan bahsediyoruz?
İsviçresiz bir mevcutlar toplumu mu?
Polonyasız bir zenginler toplumu mu?
Arnavutluk ve Türkiyesiz bir Hıristiyanlar toplumu mu?
Vladivostok'un içinde New York'un dışında kaldığı coğrafi bir alan mı yoksa sadece bir Fransız/Alman bloğu mu?

E. Avrupalılar Asya ve Amerika'ya karşı marjinal kalmak istemiyorlarsa en büyük Avrupa kaçınılmazdır. 1798 yılında dünya nüfusu 1 milyara yakınken Avrupa bunun beşte birine sahipti. 2025 yılında Avrupa Topluluğu bu boyutları ile dünya nüfusunun yirmide birine sahip olacaktır. Aynı yıllarda Afrika'nın nüfusu bir milyar altı yüz milyon ki bunun 300 milyonu Nijerya'da, 100 milyonu Zaire'de, 75 milyonu Mısır'da, 50 milyonu Cezayir'de yaşayacak. Çin'in bir buçuk milyar, Hindistan'ın en az o kadar nüfusu olacaktır. Brezilya'nın 250 milyon, Meksika'nın 150 milyon nüfusu karşısında dünyanın gelişen ekonomileri ile rekabet edebilecek bir Avrupa'nın en geniş anlamda düşünülmesi ve ulaşabileceği maksimum büyüklük ve nüfusu hedeflemesi gerekir.

Gelecekte ekonomik varlığın sürdürülebilmesi bu tarifin sağlıklı ve bir dorktrin olarak tarifi ele mümkündür.

Birincisi : Topluluk mevcut veya daha az sayıda üyesi ile politik bir birlik oluşturup düzensizlikler okyanusunda bir güç ve sosyal ahenk adası olarak varlığını sürdürür ve buna kısaca "Avrupa Federal Birliği" deriz.

İkincisi : Topluluk süratle Doğuya doğru genişleyerek bir ortak pazar niteliğinde ve hudutlarını gümrük birliği ile koruyarak ama politik birleşme olmadan büyür buna da "Avrupa Ekonomik Birliği" deriz.

Üçüncüsü : Yavaş yavaş aynen kıtanın diğer ülkelerine olacağı gibi topluluk da büyük dünya pazarının içerisinde erir gider ki bu Amerika'nın zaferi olacaktır ve teselli niteliğinde biz buna "Avrupa – Atlantik Birliği" deriz.

Dördüncüsü : Topluluk kendini yenileyen ve yapısı ile kıtanın ekonomik ve politik tek gücü olur biz buna "Avrupa Kıta Birliği" deriz.

Beşincisi : Bu ilk dördünün başarısızlıkları ile gündeme gelir ve süratle gelişen Akdeniz'in her iki yakasındaki ülkelerin birliğini gündeme getirir. Biz buna da "Akdeniz Birliği" deriz.

Bu beş olasılığında lehte ve aleyhte yönleri var. Bunların dışında her nevi fikir jimnastiği bizi yine bu alternatiflerden birisine getirecektir. Bunların içinde en şanslı alternatifler Almanya'nın çıkarlarına en uygun olduğu için ikincisi, Amerika'nın kendi çıkarlarına en uygun olduğu için ise üçüncüsüdür. Avrupa Kıta Birliği'nin asla

gerçekleşmemesinin özünde iki önemli sebep yatmaktadır. Bunlardan birincisi Avrupa'da değişik ülkelerin en üst düzey etkili ve yetkili kişileri birbirini özünde sevmemektedir. İkincisi ise hemen hemen tümünde açık veya gizli bir Amerika hayranlığı yatmaktadır. Aslında iki tane birbirinden çok farklı Amerika mevcuttur. Birincisi, sömürücü, acımasız, aşağılayıcı ve hegemonyası altında ezmekten başka hiçbir şey düşünmeyen Amerika. İkincisi ise bilginin, yaratıcılığın, özgürlüğün, toleransın, başkalarından bir şeyler öğrenme arzusunun egemen olduğu bir toplum. Birincisi Washington'da toplanmış, ikincisi ise tüm ülkeye yayılmıştır. Şayet sadece birincisi ile karşı karşıya olsak Washington daha ilk günden bizleri (Avrupa'yı) bitirmişti. Bunu engelleyen ikincisi yani Amerikan kamuoyudur.

Avrupa'nın Amerika ile bütünleşmesi ve bir Avrupa – Atlantik (Euro – Atlantik) Birliği oluşturmak, Avrupa'nın asla uzun vadeli menfaatine değildir. Amerika bir kez Avrupa'yı kendi ekonomik hegemonyası altına aldıktan sonra süratle yine Güney Amerika ve Asya'ya yönelecek ve Avrupa'yı kendi kaderine terk edecektir. Bunun en yeni ve somut örneği Avrupa Kalkınma Bankası kurulurken yaşanmıştır. O banka birleşik ve bağımsız bir Avrupa Birliği'nin düşünüldüğü halde sonunda Amerika'nın mutlak hakimiyeti altında bir bankaya dönüşmüştür. Ve asıl ilginç olanı bunun böyle bir sonuca ulaşması Amerika'nın bir başarısı değil, doğusu ile batısı ile Avrupa'nın pek çok ülkesinin pek çok değişik ve çelişik sebep ile bu bağımsızlığı istememiş olmasından kaynaklanmıştır.

Biraz gerilere gidelim ve daha Berlin Duvarı yıkılmadan çok önce ülkelerin Avrupa üzerindeki gizli emelleri nelerdi ona bir göz atalım.

1. **Amerika** Polonya ve Macaristan'ı Sovyetler Birliği'nden kopartmak fakat onları NATO'ya almadan kendi etki alanını genişletmek için çalışıyor, 2 Almanya'nın birleşme düşüncesi gündemde fakat bunun 2000 yılından önce gerçekleşmesine imkansız gözüyle bakıyor ve Rusya'nın buna izin vermeyeceği görüşünde George Bush (uzun nutuklar boyu bir çöküş içinde olduğunu açık açık itiraf eden) Sovyet Bloku'nun yine de çökeceğine asla inanmıyor.

2. **İngiltere** (M. Thacher) iki Almanya'nın birleşmesine hem karşı hem de bunu imkansız görüyor. İngiltere'nin Avrupa üzerindeki temel politikası Almanya ne isterse aksini istemek ve Amerika'dan asla kopmadan bir Anglo-Saxone ağırlık dengesi sağlamak.

3. **Almanya** iki Almanya'nın birleşmesinden sonra Avusturya, Macaristan, Slovakya, Polanya'nın bir kısmı ve Yugoslavya'nın yeni Sırp ağırlıklı devleti ile ta Ukrayna'ya kadar bir etki alanı oluşturup kendi artan politik gücüyle ekonomik gücünü arttırmak ve markı ortak bir Avrupa parası haline getirmek istiyor.

4. **Fransa** iki Almanya'nın birleşmesinin 10 yıl daha mümkün olmadığını düşünüyor ve doğusu ile kendisini kopartmaya amaçlı Almanya7nın bu planlarını aşmak için kendine Avrupa'nın doğusunda güçlü ve geleceğe olan müttefikler arıyor.

NOT: 1986 yılında Türkiye'de yatırım yapan Fransız Şirketi sayısı 8
1994'te Türkiye'de yatırım yapan Fransız Şirket sayısı 153

Bu arada Avrupa'nın geleceğini dair 1990 yılının 6 Aralığında Kiev'de Micheil Gorbachov'un François Mitterand'a söyledikleri çok ilginç

"Bana iki Almanya'nın birleşmesini engellemek için yardım ediniz, yoksa bu ülkede beni asla affetmezler, yerime bir general gelir, batının menfaati bu mudur? Ayrıca Kohl tam bir hayal kırıklığıdır, uzun vadeli çıkarlar konusunda hiçbir şey anlamıyor. Bizde en basit taşra politikacısı bile en az 6 hamle sonrası görür. Kohl birleşmeyi her ne pahasına olursa olsun istiyor. Bunun er ve geç Moskova'yı askeri bir idareye ve Avrupa Kıtası'nda bir harbe sürükleyeceğini anlamıyor. Almanlar harpten bu yana hiç değişmedi. Jaruzelski Kolhl'a Alman Polonya Hududu için batıda olduğu gibi Doğu Almanya tarafından bir ihlal edilmeme anlaşması önerdi. Kohl bunu kabul etmedi. Hep aynı yayılmacı kafa."

Bir Saptama:

Batıda ne yapılacaksa tahmin edilenlerden daha çabuk, doğuda ise daha yavaş gerçekleşir. Çünkü doğuda mevcudu yıkmak, burada ise inşa etmek vardır. Ama paranın gücü çok şey değiştiriyor ve aynı Gorbachov, çok kısa bir süre sonra birkaç milyar mark için Kohl'a teslim oluyor. Şimdi artık politikası değişmiştir. Bunda kendisine nasihatten başka bir şey vermeyen Amerikalıların büyük rolü var. Gorbachov'un iki Almanya'nın birleşmesine karşın tek bir şartı var, yeni Almanya NATO'ya üye olmayacak. Thatcher ise Rusya'ya vaad edilen ekonomik yardımları geciktirmek ve engellemek için büyük gayret içerisinde bu paraların aslında iki Almanya'nın birleşmesini çabuklaştıracağını ve bunun için bir para ödemek istemediğini söylüyor.

BAŞTA RUSYA OLMAK ÜZERE DOĞU BLOKU ÜLKELERİNE BİR BAKIŞ

Askeri güç emperyal sistemin kalbini teşkil ediyor. Sovyetler Birliği dünyanın en büyük füze stoklarına sahip. Bunun 20.000'i uzun menzilli nükleer, 12.000'i es taktik füze. Ayrıca en geniş hava zırhlı araç kuvveti ve dünyanın en geniş kimyasal silah stoku bu ülkede. Gayri Safi Milli Gelirinin yüzde 17'sini savunmaya ayırıyor. 3.8 milyon asker, 29 milyon sivil savunma sanayiinde çalışıyor. Ülkenin en büyük kuruluşlarından 300'ü her biri 20.000 kişi istihdam ediyor ve silah sanayiinde ülkenin araştırma – geliştirme bütçesinin %75'i savunma sanayiine harcanıyor. 80 tane tamamen kapalı şehir bu sanayi için çalışıyor. Ayrıca Sovyetler Birliği ekonomik açıdan da bir süper güç. Dünyanın en büyük demir, nikel, kurşun, çelik, doğalgaz, tekstil, makine/alet/edevat üreticisi. İhmal ve umursamazlık sonucu tamiri hiç mümkün olmayacak ekolojik felaketler yaratmış durumda. Ülkenin her tarafı büyük bir doğa kirliliği ile başbaşa. Mevcut endüstriler dünyanın tümünde sera etkisi yapan gaz üretiminin dörtte birini üretiyor. Dünya kaynaklarının bete birine sahip topraklar aynı zamanda korkunç birer çöplüğe dönüşmüş durumda. Sülfür dioksit ve karbon gazları gibi zararlı gaz üretimleri her yıl %5 artıyor. Şehir ısıtması ve elektrik üretimi ve bu alanda hiçbir arıtma içermiyor. Halbuki Avrupa'da son 10 yıl içerisinde sirküle eden araç sayısında çok büyük artışlar olmasına rağmen sülfür dioksit ve karbon gazı oranları %14 azaltılmıştır. Polonya'da 40 milyon dönüm orman alanı asit yağmurları ile mahvolmuş

durumda. Ukrayna ve Çekoslovakya'da durum aynı. Slovakya'da her yıl 226 fabrika 440.000 ton tehlikeli artık üretiyor. Bu artıkların 120.000 tonu çok zararlı olmasına rağmen 4.000 adet açık hava çöplüğüne ve kontrolsüz bir şeklide atılıyor. Bulgaristan'da demir çelik endüstrisi çevresinde 3.000 km² bir alanı ağır metal atıkları ile devamlı kirletiyor. Sibirya'da dünyanın bir numaralı tatlı su deposu olan Baykal Gölü ölmek tehlikesiyle karşı karşıya. Endüstriyel atıklar Aral Gölü'nü tamamen yaşanmaz hale getirdi. Sovyetler Birliği'nde son yılar 78 tür memeli hayvan, 80 tür kuş ve 37 tür sürüngenin nesli tükenmek üzere. Pek çok şehirde su içilebilecek evsafta değil, gaz kaçakları çok yaygın. Tesisler yürekler acısı halinde. Kullanılan petrolün üçte biri ve gazın yüzde ellisi kaybediliyor. Nükleer enerji üretim şartları korkunç. 60 tane Sovyet yapımı nükleer reaktörün 16 tanesi güvenlik açısından son derece güvensiz ve tehlikeli. Her an Çernobil tipi bir ikinci kaza beklenmektedir. Diğer 44 tanesinin de çok ciddi iyileştirme tedbirlerine ihtiyacı vardır.

<u>NÜFUS</u>

200.000 Yunanlı Arnavutluk'ta yaşıyor.
500.000 Macar Slovakya'da yaşıyor.
300.000 Alman ve
200.000 Ukraynalı Polonya'da yaşıyor.
200.000 Macar Romanya'da yaşıyor.

Rusya'nın 23 ülke ile olan sınırları içerisinde ihtilaflı olmayan sadece 3 adedi. Rusya'da nüfusun sadece %80'i Rus ve 100 kadar değişik milliyet resmen tespit edilmiş durumda. 25 milyon Rus Rusya dışında yaşıyor. Sovyetler Birliği'nden ayrılan cumhuriyetlerin ise toplam 18 milyon vatandaşı kendi sınırları dışında. Estonya ve Litvanya'da 1.6 milyon Rus hiçbir ülkenin vatandaşlığını seçmeden yaşıyor. Estonya nüfusunun yüzde otuzu Rus. Letonya'nın ise nüfusunun yarısı Leton değil. Eski sistemde her birlik ülkesi diğerlerinin açığını kapatıyor ve sistemi dengeliyordu. Şimdi dağılınca eskiden politik olarak yönetimi imkansızlaşan sistem şimdilerde ekonomik açıdan yönetimi imkansız bir sisteme dönüşüyor.

Komünizmin çökmesinden sonra demirperde bloku ülkelerine özet olarak bir göz atarsak:

Macaristan:

Merkezi sistemden uzaklaşması ve dışa açılması yirmi yıl önce başlayan bu ülke diğer hepsinden daha ilerde fakat reformları son derece ağır ilerliyor ve hudutları dışında yaşayan 2 milyon vatandaşı bu ülke için bir sabit fikir haline gelmiş durumda.

Polonya:

Sonuca herkesten önce varma şansına sahip. Boyutları ona bir iç Pazar imtiyazı dağıtmadan kullanma şansı tanıyor. Parasal reformunu başarmış durumda. Özelleştirme ve vergi reformları çok sağlıklı gelişiyor. Kamu maliyesi iyiye gidiyor.

Çek Cumhuriyeti:

Küçük Bavyera ülkesi de bu yarışta çok şanslı. Avansla yola çıkıyor. GSM'sı 1939'da, Avusturya'ya eşitti, bugün ise yarısı kadar ama girişimci adedi süratle artıyor. Enflasyon kontrol altına alınmış, kamu maliyesi sağlıklı bir yapıya kavuşmuş durumda. Ülke toplu özelleştirme sistemini seçti. Yurttaşlara emeklerinin bir bölümü karşılığı dağıtılan kuponları şahıslar bir çeşit açık arttırma sistemi içerisinde şirketlerin hisse senetlerine tahvil edebiliyorlar. Beklenenin tam aksine bu sistem başarılı oldu.

Slovakya:

Zengin komşusu tarafından kaderine terk edilen bir küçük ülke, devlet olmanın temelini yaratma gayreti içinde. Bunun için ise yegane kaynağı onu yıllarca üretmeye mahkum ettikleri silah endüstrisi ihracatı. Çok yakın bir tarihte Cumhurbaşkanları Avrupa Kalkınma Bankası'ndan bir Merkez Bankası, bir Mili Kütüphane, bir Vergi Dairesi ve bir İşçi Bulma Kurumu kurmak için yardım istedi.

Bulgaristan ve Romanya:

Bu ülkelerden çok daha geri. 1995 yılında belki bu ülkelerin 1989 üretim seviyelerini yakalayacaklar. Asya'ya geçtiğimizde sadece Türkmenistan, Moldavya ve Özbekistan'da üretim seviyeleri aynen devam ediyor. Hiçbir ülke gerekli reformları gerçekleştirmek için bir mesafe katetmiş değil, fiyatların serbest bırakılması ve özelleştirmenin anarşik ve adil olamayan uygulamaları şu anda olumlu bir gelişme teşkil etmiyor. Bunun içinde bir tek **Ukrayna** tam bir finansal, ekonomik, idari ve politik çözülme içinde. Acil bir bağımsızlık arzu ve sarhoşluğu ile bu ülke aslında güçlü olan kanallarını n yerine yenilerini koymadan kopartmış olmanın sıkıntılarını yaşıyor. Onları bir tek şey ilgilendiriyor. Uluslararası kuruluşlar nezdinde Rusya ile eşit bir yer sahibi olma, bir donanma , bir bayrak ve bağımsız bir para birimine kavuşmak. Rusya'da sanayi üretimi üçte bir oranında azaldı. İflas kanunları olsa ve uygulansa ülke nüfusunun yarısı bugün işsiz kalacak. Bankalar verdikleri borçlar karşılığı fiziki garantiler peşinde (takas, rehin vs.), girişimcilik sadece yer altı dünyasına özgü bir gelişim içinde. Ekonomiye hiperenflasyon hakim olmuş durumda. Eşitsizlik ve dengesizlik sosyal güvenlik alanları dahil büyük bir süratle artıyor. Tasarruf yok denecek kadar az. Nüfusun yüzde 95'i Brejnev döneminden çok daha kötü hayat şartlarına sahip. Karaborsa zengin olmanın birinci yolu. Etnik alanda örgütlenmiş tam 150 mafya organizasyonu, değişik alanlarda uyuşturucu trafiği, soygunculuk, araba hırsızlığı ve fuhuş kanalıyla gittikçe güç kazanıyor ve yaygınlaşıyor.

ÖZET BİR DÜNYA BAKIŞI

İnsanlık tarihinin hiçbir döneminde ticari mal üretimindeki artış bu kadar çabuk olmamıştı. Hiçbir zaman mesafeler, ürünler, yaşam şekilleri bu kadar süratle değişmemişti. Bugünkü artış temposu ile dünyanın gayri safi geliri 35 yıl içerisinde tam 2 katına çıkacaktır. Bu nüfus artışından çok daha süratli bir artıştır. Bazı bölgelerde (Asya'da) her beş yılda bir iki katına çıkmaktadır. Bu arada son yıllarda çok

daha serbest bir pazara doğru süratle yönelme vardır. Avrupa para sistemi aslında ortadan kalkmakta, serbest değişim ilkeleri yaygınlaşmakta, özelleştirme her ülkede büyük bir süratle yaygınlaşmaktadır. Bir Kuzey Amerika ortak pazarı, GATT Anlaşması ve son olarak Atlantik Ekonomik Birliği gündemdedir.

Bu arada yaşlı Avrupa Kıtası, hiçbir inisiyatifi, projesi ve tepkisi olmaksızın servetin kendisinden süratle uzaklaştığını boş gözlerle sadece izliyor. 1000 yıldır ilk defa Avrupa, dünyadaki bu ekonomik atılım ve gelişmenin dışında ve bu konuda hiçbir müdahale şansına henüz sahip değil. Dünya pek çoklarının iddia ettiği gibi post-endüstriyel bir topluma değil, hiper endüstriyel bir topluma dönüşüyor. Ve yine iddiaların aksine endüstriden servis sektörüne bir geçiş değil, servis sektörünün dünyada gittikçe artan bir hızla otomasyon, mekanizasyon, bilişim ve iletişim etkileriyle endüstriler hale gelmesini yaşıyoruz. Hiper endüstrinin bazında servis endüstrisi yatıyor.

Geleceğin insanı göçebe işçi, sınırlı süre ile anlaşmalı olduğu göçebe kuruluşlarda, göçüp gelmiş malları tüketerek yaşayacaktır. Firmalar iş gücünün daha ucuz olduğu bir bölgeden diğerine göçerek yaşamlarını sürdürürken insan aynı anda hem doktor, hem hasta, hem öğretmen, hem talebe, hem aktör, hem seyirci ve hayal gücüyle gerçeğin arasında kaybolmuş, hudutları tam belli olmayan bir kainatın celladı veya kurbanı olarak yaşayacaktır. İş bilhassa vasıfsız işçiler için son derece zor bulunacak ve servet üstün beceri ve bilgi kullanımını birlikte becerebilenler tarafına kayacaktır. Endüstrinin göçebeleşmesi insanları iş alanlarına doğru göçe zorlarken, yaratıcı olanların ürünleri ile en ucuza üretmeyi başaranların ürünleri onlara varlıklarını sürdürme ve arttırma imkanı sunacaktır. Göçler toplumsal sorunları dünya çapında arttıracak, uyuşturucu ve salgın hastalıklar yaygınlaşacak, toplum gittikçe daha küçük parçalara ayrılacaklar ve bu mücadelede avantajlı olanlar hudutlarını korumak ve göçü engellemek için güçlü barikatlar oluşturacaklardır.

Serbestlik ve liberallik ile yasakçılık ve korumacılık çelişkileri, sorunları çözümü gayri mümkün noktalara getirecektir Avrupa gelenekleri icabı toplum hizmeti ile demokrasiyi kimlik ile hudutları, hatıraları ile geleceği arasında yaratmış olduğu devlet, millet, vatandaş, devlet kuruluşu, hastane, okul, sosyal güvenlik gibi kavramları ayakta tutmak gayreti içinde yavaş yavaş çağın gerisine düşecektir.İşsizlik kalıcı ve yaygın bir yapıya dönüşecektir. Bu arada Amerika ve Asya işçilik giderlerini düşük ücretler ve çok zayıf sosyal güvenlik programları ile en alt seviyelerde tutarken Avrupa gittikçe rekabet gücünü kaybedecektir.

1970–1990 yılları içinde Amerika'da çalışan insan sayısı yüzde 52 artarken işçilik giderleri yalnızca yüzde 10 artmıştır. Buna karşılık aynı yıllarda Avrupa Topluluğu Ülkeleri'nde çalışan işçi sayısı sadece yüzde 10 artarken işçilik maliyetlerindeki artış yüzde 60 olmuştur.

BATI AVRUPA'YA BİR BAKIŞ

AVRUPA

Paul Hazard 1930 yılında Avrupa için "doğuya doğru hudutları belirsiz, kendi içinde bölünmeleri (bilhassa yaşayanlar açısından) kesin olmayan, ismi bile kendini tam anlatmayan bir kıta" demişti. Bugün hala bu şartlar geçerlidir. Avrupa nerede başlayıp, nerede bitiyor. Bazı coğrafi sınırları mevcut mu? Etnik, kültürel, dini bir bütünlükten söz edilebilir mi? Örneğin bir Hıristiyanlar Kulübü mü? Hudutları ile mi bölünmüş yoksa milletlerin nerelerde yaşadıkları da önemli mi? Atlantik tarafında Amerika'nın Avrupa ile bütünleşmeye hiç niyeti olmadığına göre, batıdaki hudutları belli diyelim, peki doğuda nereye kadar uzanıyor? Ural Dağları'nda duruyor mu doğu hududu? Pek çok kişinin iddiası gibi hudutları şayet Hıristiyanlık ile sınırlı ise Moskova yani Rusya mutlaka Avrupa'dır. Peki bu takdirde Bosna, Arnavutluk, Bulgaristan'ın bir bölümü ne olacak? Türkiye ne olacak? Rusya'yı Avrupa olarak kabul edersek ta Vladivostok'a kadar gitmemiz gerekecek. O zaman Ermenistan ve Gürcistan ne olacak?

MAASTRICHT NEDEN GERÇEKLEŞEMEZ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da pek çok insan bir federal birlik hayali kurmaya başladı. Berlin duvarının yıkılması bu hayali gerçekleştirmek için şart gibi gözükürken tam aksine yıkılan duvar federal Avrupa hayallerinin yıkılmasının ilk göstergesi oldu. Şimdi bu konuyu bir miktar açmaya gayret edip nedenlerini izah edelim. Ama önce Maastricht'in özetle hedeflerine bir göz atalım.

> "Temel amaç tek bir para birimi ve ortak bir güvenlik sistemi. Bunu sağlamak için, yani Ecu'nün topluluğun tek para birimi haline gelebilmesi için bütçeler arasında mutlak bir uyum şart olduğuna göre her topluluk üyesi ülke asrın sonunda enflasyonunu faiz hadlerini düşürmüş ve bütçe açıklarıyla kamu borçlarını milli gelirlerinin kabul edilebilir bir nispetine indirmiş olacaklar."

Ortak güvenlik sistemi ise belirli bir vade içerisinde ortak bir diplomatik, yargı, polis ve gümrük sistemini gerektirmektedir. Bütün bu çalışma ve hedeflerin ise 3 temel ihtiyaçtan kaynaklandığını görüyoruz.

1. Amerika ve Asya ekonomileriyle başa çıkabilecek büyüklükte bir ekonomik güç yaratmak.
2. Dünyanın politik sorunları üzerinde bir ağırlık ve etki gücü yaratmak.
3. Topluluğa dünyanın diğer bölgelerinden sermaye çekme ve yeni iş alanları yaratmak.

Maastricht hedeflerine ulaşmak için Avrupa Topluluğu mevcut ekonomik avantajlarını daha da güçlendirmek yerine büyük bir ihmal ve kısa vadeli çalışmalar içinde dünyanın en büyük endüstriyel gücü olan topluluğun bir öncelikler ve onların finansmanını sağlayacak endüstriyel politikası yok. Geleceğini üzerinde inşa etmek mecburiyetinde olduğu imajını bir kültürel finansman modeli ile destekleyen güçlü bir stratejisi ve faaliyeti yok. Bu çok büyük ticari gücün eşitleri olan Amerika ve Japonya gibi ticareti düzenleyici ve haksız her tür rekabeti caydırıcı güçlü cezai tedbirleri ve kurumları yok. Bütün bunlara ilaveten gittikçe liberalleşen topluluk sistemi kendi

varlığını koruyucu güçlü tedbirlerle gelmediği için topluluk ülkelerini her geçen gün biraz daha Amerikan ürünlerinin ve kültürünün hegemonyası altına sokmaktadır.

Tek bir para sistemi bir gün mümkün olabilir mi?

Hedef :

Ülkelerin ekonomileri arasındaki yakınlaşma sayesinde 12 döviz arasındaki dalgalanmaları asgariye indirmek, pariteleri geri dönülmez tarzda sabitleştirmek ve tek bir para birimine geçişi kolaylaştırmak için yola çıkmış ve bugün bunun tam aksi bir noktaya gelmiştir. Sistem bir istikrar kazanma yerine tamamen çökme noktasındadır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi 5 yıldır kur farklarını giderme sorumluluğu zayıf paraların sırtına yüklendiği için bu ülkeler sürekli olarak paralarını devalüe etmek zorunluluğu ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu o ülkelerde pek çok politik sorunları beraberinde sürüklemiş ve devalüasyonları; ülkelerin kamuoyu, mevcut hükümetlerin ekonomi politikalarının başarısızlığı olarak algıladıkları için devalüasyon yapmak imkansız hale gelmiştir. Hükümetler bu durumda asıl hedefin tam aksine faiz hadlerini yükseltmek ve topluluğun ortak para sistemini terk etmek durumunda kalmışlardır. İngiliz Sterlingi, İtalyan Lireti ve İspanyol Pesetası bugün Avrupa para sisteminin (SME) dışındadır.

İki Almanya'nın birleşmesi sistem için yine olumsuz sonuçlar doğurmuş, kendi ekonomisini ayakta tutmak ve enflasyonu engellemek için tasarrufu korumak amacıyla Almanya faiz hadlerini yükseltince tüm dünyada Alman Markı değer kazanmış, bu sistemin içinde kalan diğer bütün para birimleri devalüasyona gitmemek için kısa vadeli faiz nispetlerini yükseltmek mecburiyetinde kalmışlardır.

A. Pek çoğunda hala ekonomik açıdan çok olumsuz olan bir durum devam etmekte olup, kısa vadeli faiz oranları uzun vadeli faiz oranlarından daha yüksektir.

B. Sistemin oturması için kaçınılmaz olan dalgalanma limitlerinin daraltılarak sonunda sabitlenmesi yerine sistemin para birimleri dalgalanma limitleri anormal boyutlarda arttırılmıştır.

Bugünlerde tespit edilmiş olan Maastricht hedeflerine ekonomik ve parasal birliğe geçişin üçüncü safhasına bir tek Luxemburg uymakta olup, 12 ülkeden pek çoğu bu hedeflerden fevkalade uzaktır. En önemlisi tek bir para birimine geçiş için yapılan uyum çalışmaları iki sebepten dolayı tamamen imkansız hale gelmiştir.

1. Bu uyum çalışmaları beraberinde son derece oportünist bir Pazar oluşturmakta ve topluluk dışı finans çevreleri büyük bir spekülatif kazanç fırsatını sonuna kadar kullanılırken ayrıca büyük finansman güçleri sistemi olumsuz şekilde hem zorlamak hem de başka yönlere çekmek imkanına sahip olmaktadırlar. O zaman geriye bir tek çözüm yolu kalmaktadır o da uzun süreli bir uyum çalışması yerine bir gün aniden ve şok geçiş ve ECU'yü tek para birimi olarak ilan etmek.

2. Fakat maalesef bu yol tamamen kapanmıştır. Çünkü 12 Ekim 1993 tarihinde Karlsruhe'de toplanan Alman Anayasa Mahkemesi tek para birimine geçiş izninin

ancak Alman Parlamentosu tarafından verilebileceği kararını almıştır. Yani şok geçiş yok, süreli geçişte ise spekülasyonlar dolayısı ile parasal dengeler ve uyum sağlama imkanı yok. Zaten şu günlerde Avrupa Topluluğu gerek para birimi gerekse kısa vadeli faiz hadleri açısından tamamen Alman Markına ve Alman Merkez Bankası'na endeksli duruma gelmiş bulunuyorlar.

Tek bir para biriminde durum bu merkezde politik açıdan gelişmeler ne durumda kısaca bir de ona göz atalım. Dış politika ve güvenlik konularındaki ortak kararlar artık ittifakla değil ekseriyetle alınabilecek ve bu kararları alma yetkisini haiz topluluk Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'na nazaran çok daha büyük bir güç haline gelecek. Ama topluluğun toplam nüfusunun üçte ikisine sahip beş büyük ülke iki küçük ülkenin oyunu alamadan bir karar veremeyecek. Bu politikalar ayrıca ortak dış politika, kültürel politika veya Avrupa ortak göç kuralları gibi politikalar olacak. Ayrıca aynı Karlsuhe Mahkemesi Alman Parlamentosu'nun ve hükümetin bağımsızlığını tehdit edici nitelikte alınacak hiçbir topluluk kararının Almanya toprakları üzerinde uygulanamayacağı kararını almış bulunuyor. O zaman nerede ekseriyet kararı prensibi, nerede federasyon anlayışı.

DOĞUSU VE BATISI İLE AVRUPA'NIN GELECEĞİNİ ASLINDA NELER BEKLİYOR?

A. Tehlikeler ve ihtilaf alanları ve türleri

B. Buna engel olmak için alınması gereken tedbirler

C. Bu tedbirleri gerçekleştirmek için ihtiyaç olan şey para ve batının bu alandaki durumu ve tutumu.

İhtilaflar 3 kademede olacaktır.

1. Önce kabile türü ihtilaf ve çatışmalar: Şu anda, Moldavya'da, Bosna'da, Azerbaycan'da yaşanan bu tür çatışmalar çok yakında Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan'da başlayabilir.

2. Devletler arası çatışmalar ve harpler: Bunlar 600 yıldır halledilememiş ihtilaflar ve hudut sorunlarından kaynaklanabilir ve örneğin Polonya ile Litvanya, Macaristan ile Slovakya, Letonya ile Estonya, Rusya ile Ukrayna ilk olasılıklardır.

3. Bloklar arası çatışma ve harpler: Başta Balkanlar olmak üzere Yunanistan ile Makedonya, Türkiye'de bir siyasi iktidar değişikliği sonunda Türkiye ile Ermenistan ve nihayet Polonya veya Ukrayna'nın kontrolü ihtilafı ile Rusya ile Almanya beraberinde pek çok ülkeyi sürükleyerek büyük bloklar arası harplere sebep olabilir. Bu duruma gelmemek için Doğu Bloku ülkelerinde önce ana hatları ile hudutlar ihtilafını çözen ve bilahare de teminat altına alan ordu, hukuk, polis organizasyonu ve ahenkli çalışması, bunun içinde demokrasinin mutlak egemen hale gelmesi gerekir. Bu ise çok uzun bir süreç gerektirmektedir. Fransa'da örneğin bu geçiş tam bir asır almıştır. Burada yine büyük bir çelişki ile karşı

karşıyayız. Zira hem demokrasi hem de serbest piyasa kuralarının tam manası ile kurulması imkansız denecek kadar zordur.

Bir şok tedavisi beraberinde demokratik sistemin yerine otoriter rejimler özlemini getirmektedir. Doğu Bloku ülkelerinin liberal ekonomi, serbest piyasa ve demokrasi gibi batı normlarına ulaşıp uzun yılların köklü birikmiş sorunlarından soyutlanması için sırası ile ve özellikle bu sıra içinde alınması gereken tedbirler nelerdir.

Birinci Hedef: Acilen vergi reformunu gerçekleştirmektir. Vergilerin mükellefler tarafından ödenmemesi ve çok sınırlı tahsil edilen fonların mahalli idarelerce merkez fonlara yatırılmaması sonucu toplum hizmetlerini örgütlemek ve en acil olan etkin ve güçlü bir polis teşkilatlarını kurmak mümkün olamamakta bu sebeplerden ötürü mafya kuruluşları ile etkin bir mücadele mümkün olamamaktadır. Ayrıca etkin bir vergi sistemi olmayınca enflasyona karşı mücadele imkansızlaşmakta bu da demokrasiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

İkinci Hedef: Ekonominin verimliliği esasına bağlı bir para birimi ve sistemi kurmak ve bunu bağımsız bir Merkez Bankası kanalıyla yönetmek olmalıdır. Tabii bu para biriminin en kısa sürede konvertibl hale gelmesi de şarttır.

Üçüncü Hedef: Bankacılık sistemini modernize etmek, bankaları aşırı borçlarından arındırmak ve kadrolarını ehil ve müteşebbisi teşvik eden elemanlar ile takviye etmek gerekmektedir.

Dördüncü Hedef: Fiyatların serbest bırakılması olmalıdır. Bilhassa sanayi ürünleri ve enerjinin fiyatlarını serbest bırakmak müesseseleri daha etkin kılmak için şarttır.

Beşinci Hedef: Bir sosyal koruma sistemi getirmek ve işsizliğe karşı – emeklilik, hastalık ve tedavi, sosyal konutlar inşası için gerekli müesseseleri süratle hayata geçirmek gerekir.

Altıncı Hedef: Tarım ve agro endüstri alanlarını süratle yeniden yapılandırmak olmalıdır. Bir toprak reformu ve özelleştirmesi, ziraatın mekanizasyonu, piyasa ve fiyatların düzenlemesi, ithalatın kontrol altına alınması ve özel bir tarım kredi sistemi getirilmesi gerekir.

Yedinci Hedef: Mevcut sanayi kuruluşlarının yeniden elden geçirilmesi, modernizasyon ve rehabilitasyonu, büyük tekellerin parçalanması, rekabet ortamının yaratılması, alt yükleniciler ile üretim yapanların ayrı kuruluşlar olmamasının sağlanması. Sonra bu kuruluşları ticari birer kuruluş haline getirmek ve sağlıklı finansman yapısına kavuşturmak her birinin makul bir öz sermayesinin olmasını sağlamak ve bu kuruluşların normal ticari ilişkilerden doğan borç/alacak ilişkisi dışında birbirlerine finansman sağlanmasını engellemek gerekir.

Sekizinci Hedef: Karlı duruma gelen bu kuruluşların mutlak surette ister açık arttırma ister finans kuruluşları kanalıyla (hisse satışı) özelleştirilmesi olmalıdır. Böyle bir programı uygulamak çok karmaşık reformların gerçekleşmesi ile ancak mümkün olacaktır. Kurumlar, kanunlar ve kanunların uygulanmasını sağlayacak mekanizmalar

gerekecektir. Devletin bir sanayi politikası ve programı ile birlikte bir çevre programı olması, ayrıca şehirlerin yenilenmesi, alt yapılarının yeniden ele alınmasını, sendikalar, dernekler, odalar ve birlikler gibi ara kurumların süratle ve çalışır tarzda oluşturulması ve bunların her türlü diyoloğa açık olmalarının sağlanması gerekir.

O durumda dahi ve halkın mutlak desteği ile bu program kararlı ve tutarlı bir şekilde uygulansa dahi başarısı için asgari 20 yıla ve çok pek çok dış destek ve kısaca PARAya ihtiyaç vardır.

Peki bu yeniden yapılanma sürecinde batı dünyası Doğu Bloku Ülkelerine yardım ediyor mu? En azından vaad ettiği mali destek ve yardımı sağlıyor mu? Önce şunu açıkça belirtmekte yarar var, batının yardım etmesi kesinlikle kendi çıkarınadır. Hudutları çok yakın yüz milyonlarca nüfusu olan bir tüketim toplumu yaratılmış olacaktır. Aksi bir davranış ise kendine hasım hatta düşman komşular yaratmak demektir. Bu konuda en güzel örnek Marshall planıdır. 1940'lı yılların sonunda Amerika ekonomileri yerle bir olan 16 Batı Avrupa ülkesine 3 yıl boyunca 12,4 milyar dolarlık bir yardım sağladı. O yıllarda bu Amerikan ekonomisinin toplam milli gelirinin yüzde 1,3'ünü teşkil ediyordu. Marshall yardımı rakamını bugünün ekonomik değerlerine göre bir güncelleştirmeye tabi tutarsak sadece enflasyonu dikkate almak, nüfus adedine göre şahıs başına aynı eşit miktarda yardım yapmak, ülkelerin gayri safi milli gelirini esas almak veya yardım edenin gayri safi gelirine göre aynı nispetleri uygulamak gibi çok değişik değerlendirme yöntemleri ile asgari 16,5 azami ise 136 milyar dolarlık bir rakam ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birinci yaklaşık Avrupa Kalkınma ve Yatırım Bankası için düşünülen sermaye miktarı diğeri ise batı ülkelerinin bugüne kadar Doğu Bloku Ülkelerine vaad edip yerine getirmediği rakamlara eşdeğerdir.

Peki aslında doğunun ekonomisini batı ile uyumlu bir seviyeye getirmesi için ne kadar bir maddi kaynak gereklidir. Tabii ki bir ikinci dünya harbi sonrası durumu ile bugün içinde bulunduğumuz durum çok farklıdır. Harp sonrası yardım edilen ülkeler demokratik gelenekleri ve ticari alt yapıları mevcut kafa yapıları dahil süratle yeniden konvertibl bir para birimi ve dış ticarete dönük bir liberal ekonomiyi özümsemeye hazır bir yapıydı. Bugün karşı karşıya bulunduğumuz Doğu Bloku'nda dışa açılma ve açıklarının finansmanı dışında çok büyük alt yapı yatırımları, risk sermayesi ve eğitim alanlarında büyük ilave harcamalara ihtiyaç vardır. Doğu Bloku'nda bir tek Doğu Almanya çok şanslı bir statüden yararlandığı için bir çıkış şansına sahip görünmektedir. Nitekim çok kısa bir sürede 84 çok büyük Doğu Alman üretim merkezi ile 12.000 adet küçük ve orta boy işletme birer şirkete dönüşmüş ve özelleştirilmiştir. Buradan elde edilen özelleştirme geliri 30 milyar mark iken bu kuruluşların net borçları 180 milyar marktır ve silinmiştir. Rekabet gücü kazanmaları için ise ayrıca 250 milyar marklık bir yatarım gerekecektir. Almanya'nın Doğu Almanya entegrasyonu için bütçesinden harcadığı para kişi başına yıllı 9.000 marktır. Bu aynen tüm Doğu Bloku nüfusu için uygulansaydı (414 milyon kişi) her yıl ortalama 2 milyar dolarlık bir sübvansiyon gerekecekti. Bunun imkansız olduğu aşikardır. Avrupa Ekonomik Topluluğu uzmanlarının bir hesabına göre Avrupa'nın doğusu ile batısını sermaye verimliliği açısından eşitlemek için yapılması gereken yatırım 20 yıl boyunca 2 trilyon dolar gerektirecektir. IMF ise doğunun asgari ihtiyacının 5 yıl süre ile her yıl 90 milyar dolar olduğunu hesaplamakta ve asgari 450 milyar doların minimum bir

zorunluluk olduğunu ileri sürmektedir. Bütün bu tespitler yaklaşık olup tam bilimsellikten uzaktır. Aslında fonksiyonları birbirinden ayırarak olaya bakmak gerekir.

YATIRIM ALANLARI, İHTİYAÇLAR VE UYGULAMADAKİ ACI GERÇEKLER

A. Birinci yatırım alanı: Rantabl yatırım alanlarının finansmanıdır.

Bu konuda hiçbir sorun yoktur.

1. Uluslararası finans kuruluşları para değil proje bulmakta zorlanıyorlar, şu ana kadar 30 milyar dolar, yollar, telefon ve çevre ile ilgili konularda tahsis edilmiştir.

2. Özel sektörün yatırımlarının finansmanı ile sağlanan kaynaklar. Bunları da kendi içerisinde 4'e ayırmak gerekir.

1.1. Tüketim pazara belli markaların savaşı sonuca, alkolsüz içkiler, şekerleme ve çukulata, sabun ve deterjan, tütün ve kahve yatırımları.
2.2. Tabelasını bulundurmak stratejisi uluslararası restoran zincirleri, bankalar, denetleme kuruluşları ve danışmanlık firmaları.
3.3. Reexport amacı ile ucuz üretim.
Otomotiv, cam, çimento ve petrokimya sanayileri
4.4. Monopolcü Kuruluşlar
Nakliye, telekomünikasyon ve enerji kuruluşları

Bu grupların hepsi de sabır ve özveri isteyen, başarı şansları yüzde yirmiyi geçmeyen ve daha işin başından kısa vadede bir kar beklentisi olmayan girişimlerdir. Romanya'da bir ticari bankayı Amerikan sermayesi ile kurmak için sadece etüt süresi 2 yıl almıştır. İlk yıllarda bilhassa Savunma Sanayi Tesisleri başta olmak üzere pek çok rekabet ve karlılık gücü olacağına inanılan kuruluşa yabancı firmaların hücumu bir süre sonra büyük bir hayal kırıklığına dönüşmüştür. Bugün yüzde doksanının geldiği nokta mevcut bir tesisi rehabilite etmeye çalışmak yerine sıfırdan yeni bir tesisi yepyeni kadrolar ile kurmanın çok daha gerçekçi ve verimli olduğu şeklindedir. Netice olarak rantabl yatırımlar alanında başı turizm ve enerji yatırımları çekmektedir.

B. İkinci yatırım alanı insan gücü eğitimi, politik, sosyal ve idari kurumların batı normlarından yeniden tesisidir. Bu alandaki başarı birinci alandaki aktivite ve başarı oranını arttıracaktır. Bu alanda Phare ve Tacis gibi tek pek çok büyük program ağır ve başarısız bir şekilde yürütülmektedir. Batı bu alanda vaad ettiği kaynakların sadece beşte birini harekete geçirmiş olup, Macaristan ve Polonya ve Doğu Bloku Ülkelerine nazaran iltimaslı durumdadır.

C. Üçüncü ihtiyaç alanı risk sermayesi veya düşük faizli krediler ile kısa vadede rantabl olmayan ihtiyaçların finansmanı.

Örneğin:

1. Kara ve demir yollarının ticari mal akışını sağlayacak modernizasyona kavuşmasının asgari finansal ihtiyacı 60 milyar dolar civarındadır.

2. Özelleştirme öncesi Ağır Sanayi yatırımlarının yeniden yapılandırılması yine özel sektör tarafından finansmanı çok riskli olduğu için mümkün görünmemektedir. Bir tek Rusya'nın Savunma Sanayii yatırımlarının finansman ihtiyacı asgari 200 milyar dolar ile 500 milyar dolar arasındadır. Aynı şekilde yeniden yapılanma zorunluluğunda olan Slovakya Demir Çelik Endüstrisi, Azerbaycan Petrol Endüstrisi, Polonya Gemi Endüstrisi, Ukrayna Makine Teçhizat Endüstrisi ilave edildiğinde ortaya Rusya'nın 2 katı bir ihtiyaç rakamı çıkmaktadır.

3. Küçük işletmelerin risk sermayesi yolu ile kuruluşlarını teşvik etmek ve yaşamlarını sürdürmeleri için asgari bir süre destek olmak. (bu alanda Batı Avrupa Yatırım Bankası kanalıyla 300 milyon dolar vaad etmiş fakat bu vaadini diğer pek çok vaad gibi yerine getirmemiştir.)

4. Çevre ve ekoloji alanındaki zaruri yatırımlara gelince yalnız Doğ Bloku'nun son derece riskli 16 nükleer santralinin derhal kapatılması ve diğer 44 tanesinde ise asgari bir güvenlik seviyesini sağlamak için minimum 21 milyar dolar gerekli olup, bunun 7 milyar dolarlık kısmının derhal harcanmaması ve gerekli süper acil tedbirlerin alınmaması bir insanlık cinayetidir.

D. Dördüncü ihtiyaç alanı: Ödemeler dengesini sağlamak için verilen krediler. Batının doğuya yaptığı ihracatın ödeme garantisi demek olan bu kredi aynı zamanda bu ülkelerin dış ticaretini yapılandırmak için gereken en acil kredi türüdür. 1990 yılından beri yaklaşık 30 milyar dolarlık bir finansman sağlanmış fakat bu bir ihracat artışı doğurmadığı için bu ülkelerin dış borçlarını arttırmaktan başka bir etkisi olmamıştır.

E. Beşinci ihtiyaç alanı: Batı pazarlarını Doğu Bloku ürünlerine açmak. En önemli ve en zor hedef olup ancak gerçekleşmesi ile Batı ve Doğu Bloku entegrasyonu sağlanacaktır. Yatırımlar artacak, banka finans sistemleri gelişecek, dış yardım ihtiyaçları azalacaktır. Bu kadar açık ve basit bir konuda dahi batı çifte standart kullanmakta satın alma yerine nasıl ihraç ederim'i aramaktadır. Doğu Bloku Ülkelerinde içki ve sigara reklamları ile bu ülkelerin gelişme ve kalkınmasına en küçük katkısı dahi olmayacak bu malları satmaktadır. Avrupa Topluluğu bugün dahi bu ülkelerden aldığından fazlasını satmaktadır. (1992 A.T. Doğu Blokuna dış ticaret fazlası 2,5 milyar dolar)

OECD'nin pek çok üyesi sözde Doğu Bloku Ülkelerine gümrük ve tarife pozisyonlarında genel tercihli cazip ortamlar yaratmış gibi gözükse de aslında bu da batı tarafından sinsice ve çifte standart esaslarında kotalar, kontenjanlar, limitler, sağlık kontrolleri gibi pek çok duvar ile engellenmektedir. Doğunun ihraç avantajı olan, tekstil, alüminyum, demir çelik, petrokimya ve zirai ürünlerinin bu ülkelere ulaşma şansı son derece tahditlidir. Buna ilaveten insan gücünün göçü konusunda da batı bu ülkelere Helsinki Sözleşmesi'nden sonra ve tam aksine olarak, daha da sıkı engellemeler getirmiş olup, iş gücünün serbest dolaşımı değil, kısmi göçü bile son

derece sıkı tedbirlerle engellenmektedir. İş gücü ve malların serbest sirkülasyonunun sürekli engellendiği bir ortamda devamlı demokrasi ve liberal ekonomiden bahseden doğunun yeniden yapılanıp batı ile entegre olacağını ümit eden bir batı en azından gülünç olmaktadır.

Avrupa Topluluğu'nun Çekler, Slovaklar, Macarlar ve Polonyalılar ile bir geçiş dönemi anlaşması imzalaması onlara hiçbir ekstra avantaj getirmediği gibi örneğin Çeklerin ekonomisine çok olumlu katkıda bulunacak demir çelik ihracatı dahi topluluk tarafından engellenmektedir. Bahis konusu miktarlar ise topluluk pazarının sadece yüzde birlik ihtiyacından ibarettir. Avrupa topluluğu bir Baltık ülkesine ananas ve muz ihraç kotalarını arttırabileceğin fakat diğer zirai ürünleri için bir şey yapamayacağını resmen bildirmiştir.

Bulgaristan, Arnavutluk ve Romanya'ya çok daha katı ithalat rejimi uygulanmakta olup Bulgarlar ile 1993 Mart ayında imzalanan anlama halen hayata geçirilememiştir. Bütün bunlara mukabil Doğu Bloku Ülkeleri OECD ülkelerinden ithalat için gümrük tarife pozisyonlarını asgariye indirmekte, hudutlarını açmakta ve yabancı sermaye yatırımları için son derece cazip ve avantajlı yasaları birbiri ardına hayata geçirmektedir.

Batının Avrupa kıtasının doğu yarısına yardımcı olduğunu düşünmek dahi büyük bir iki yüzlülüktür. O ülkeleri özelleştirme yasalarını çıkartmaya teşvik etmek ve daha da liberal bir ekonomiye yönlendirmek, şayet beraberinde gerekli ekonomik ve ekolojik yardımları getirmeyecekse sadece çifte standart değil, aynı zamanda bilgisizlik ve uzun vadeli düşünme yeteneğinden bütünü ile yoksunluktur. Çünkü bu ülkeler ekonomik açıdan başarılı olamadıkları takdirde daha da artacak olan sosyal sorunları ile, çevre sorunları ile, açlık sorunları ile batının başına (korkunç bir göç, ihtilaf, çatışma ve ekolojik felaketler zinciri ile bu günleri herkese çok pek çok aratacak) sorunlar getireceklerdir. O zaman Batı Ülkeleri kendi politik tercihleri ile bu ürünlerin bazılarına farklı davranışlar içine girecekler ve bugün zaten lafta olan birlik o zaman artık lafta bile mümkün olamayacaktır.

Doğu Bloku Ülkeleri ve yöneticileri batının bu iki yüzlü davranışı karşısında büyük bir hayal kırıklığı içindedirler, ekonomik durgunluk, işsizlik, eşitsizlik, çevre ve sosyal sorunlarının bilinci içinde geçmişi bir nostalji ile hatırlamakta ve pek çoğu samimi olarak "hayatımın en mutlu yılları hapiste geçirip hürriyeti özlediğim ve beklediğim yıllarmış, zira o yıllarda hiç olmazsa ümidim vardı, şimdi ise o bile yok" demektedirler.

SONUÇ

Dünyanın bloklar halinde yapılandığı ve birbiri ile çeşitli kanallar ile entegre olduğu bir ortamda Avrupa ne olduğunu, kimlere ve nasıl bir geleceği inşa edeceğini artık bilmek zorundadır. Topraklı üzerinde savaşa engel olamadığı takdirde bir bütünlüğe ve bir kimliğe kavuşması olanaksızdır. Şu andaki iktidarsızlığını uzun bir süredir Bosna trajedisi belgelemektedir. Bu savaşı engelleyememesi Avrupa Topluluğu açısından çok utanç verici olduğu gibi, bir Avrupa ortak kimliğinin de ne kadar hayal olduğunun

üzücü kanıtıdır. Daha önce de değindiğimiz gibi Avrupa'nın önündeki çeşitli alternatiflerin, pek çok da mahzur ve engelleri vardır.

En basit, tabii ve gerçekleşme olasılığı varmış gibi gözüken Avrupa Federal Birliği olup Maastricht hedeflerine önce oluşmak şu anda Avrupa Topluluğu'nun amacı gibi gözükse bile bir süredir topluluk üyeleri için gerek gerçekçiliğini gerekse cazibesini kaybetmiştir. Bunun en büyük sebebi Doğu Bloku'nun dağılması ve bundan dolayı 12'lerin bir kısmının federalizmden önce genişlemeyi tercih eder olmalarıdır. 12'ler dışındaki ülkelerde bu topluluğa bir an önce katılmak için bir dış baskı oluşturmaktadırlar. Nihayet gerek Amerika gerekse Rusya bu Federal Birliğin kurulmasına karşıdır. Öyleyse 12'lerin Maastricht'e imzaladıkları sözleşmeyi ölü fikirler raflarına kaldırmak gerekmektedir.

O zaman gündeme ikinci olasılık olarak konfederal bir Avrupa Birliği gelmektedir. Nitekim 12'lerin hiçbirisi Maastrict'in fiyaskosunu itiraf etmese de bir yandan yakın komşuları yönünde genişlemek ve daha büyük bir pazar yaratmak yönünde süratle ilerlemektedir. Görünürdeki hedef önce Kuzey Ülkelerine dönüp hala istekliyseler ve Güney onları reddetmezse topluluğa katılmalarını sağlamaktır. Sonra sırası ile Baltık Ülkeleri, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Slovenya ve Ukrayna'yı topluluk ülkelerine ilave etmek planlanmaktadır. Nihayet o zaman (asrın sonundan önce olmamak koşulu ile) bu 20-22 arası ülke birlikte Rusya ve Türkiye'nin tam üye mi yoksa ortak statüsünde mi devam etmesine karar vereceklerdir. Bu gelişmenin de aslında bu yönde çok fazla şansı mevcut değildir. Zira küçük ülkelerin büyüklere göre yaptırım gücü son derece artacak toplam nüfusun sadece yüzde 10'unu temsil edecek 8 ülke diğer %90'ı temsil eden ülkelerin her türlü karar ve icraatını engelleyebilecektir kaldı ki asıl daha büyük engel bu tür bir yapıda Almanya'nın ulaşacağı statüdür. Ortak bir para birimi olmadığı için Alman markı hakim para birimi haline gelecektir. (Bugün dahi Avrupa Topluluğu iç ticaretinin dörtte üçü mark ile yapılmakta olup, Almanya tek başına toplam üretimin yüzde 40'ını gerçekleştirmektedir.) Almanya; mark değer kazandıkça büyük zararlara uğrayacak olan tarım üreticilerinin bu zararlarının Brüksel tarafından karşılanmasını isteyecek, bugün dahi olduğu şekilde Amerika ile ikili özel ekonomik anlaşmalara girecek, gücü arttıkça kendi finans politikalarını, bilahare ekonomik, sosyal ve güvenlik politikalarını topluluğun diğer ülkelerine dikte edecek, Kuzey Avrupa Ülkeleri ile Ukrayna sayesinde nükleer bir güce kavuştuktan sonra kendi yakın komşuları ve yakın tesir alanları ile bir Federal Avrupa Topluluğu oluşturacaktır ne İngiltere ne de Fransa, İtalya ve İspanya Bloğu buna razı olamaz ancak İngiltere bir süre asıl amacı olan Euro/Atlantik Birliği'ne ulaşmasına hizmet edeceği için Konfederal Avrupa Birliği'ne karşı çıkmayacaktır.

Aslında Anglo Saxone'ların ideali Avrupa Birliği'nin Kuzey Amerika ile bütünleşmesi yönündedir, bunun için de politik açıdan NATO'nun ekonomik bir birliğe dönüşürken ortak savunma niteliğini de korumaya devam etmesi yeterli olacaktır. Politik açıdan Euro/Atlantik Birliği Amerika'nın Avrupa üzerindeki egemenliğinin bir kamuflajından başka bir şey değildir. Mevcut kültürel egemenlik ekonomik olarak da pekişecektir. Doğu Bloku Ülkeleri'nin NATO'ya güvenlik işbirliği dahil katılmaları ise bu topluluğu sanki Rusya'ya ve Japonya'ya karşı bir birlik durumuna sokacaktır ki bilhassa Rusya çok haklı bir klostrofobi ile bu birliğe şiddetle karşı çıkacaktır. Alman markını dolara tercih eden ekonomik güçler Amerika'ya karşı korunmasını kaybettiği anda varlığını

sürdürmesi imkansız olacak pek çok sanayi ve zirai kesim bu olasılığa da şiddetle karşı çıkacaktır.

O zaman geriye ne kalıyor? 1947 yılında Churchill'in gibi "dünya güvenliği Avrupa'da hiçbir milletin dışında kalmadığı bir birliği gerektirmektedir."

Kıta Birliği: Avrupa'yı bir Hıristiyanlar kulübü olarak kabul etmeyen ve hudutları olmayan bir satıh olarak mütalaa edilen bir Avrupa kıtası. İrlanda'dan Türkiye'ye, Portekiz'den Rusya'ya, Arnavutluk'tan İsveç'e kadar bir kıta birliği. Bunun için Avrupa Topluluğu'nu dağıtmak asla gerekmez, topluluk bu Kıta Birliği'ne mevcut yapısı ile tek bir devlet gibi entegre olur ve aynı zamanda kendi iç yapısındaki federasyon hedefini gerçekleştirir. Maastricht Kıta Birliği'ne üye Avrupa Topluluğu federasyonu içinde realize edilir, hatta bu arada Fransa, İtalya ve İspanya yanlarına Tunus, Cezayir ve Fas'ı alarak ayrı bir Akdeniz Ekonomik Birliği oluşturabilirler ve de kendilerini büyük ölçüde tehdit eden bu ülkelerin kısa sürede muhtemel baskılarından korunmuş olurlar. Aslında Avrupa'nın pek çok ülkesi ve Anglo Saxone'lar Euro/Atlantik Birliği'ni, Alanlar Avrupa Birliği'ni, Fransızlar ise dış görünüşte Avrupa Federasyonu'nu ama kendi içinde bir Akdeniz Birliği'ni düşlemektedir.

Bugün Avrupa Topluluğu'nun (12'ler) bir ortak tercihi yoktur. Ciddi bir şekilde oturup tartışmış dahi değillerdir, projeleri pek çok çelişkili ihtirastan oluşan kördüğüm bir yumak gibidir. Maastricht Anlaşması'nı uygulamak, Kuzey Ülkelerine doğru genişlemek, Orta Avrupa Ülkelerine yardım etmek, Balkanlar'da sulhu sağlamak, Rusya'yı Avrupa'dan tecrit etmemek, Amerika'dan kopmamak, Güneye açılmak, yeni istihdam alanları yaratmak, Avrupa seviyesinde bir yeni demokrasi yaratmak, ülkelerin farklarını korumak arzu edilen iyi ve güzel hedefler ama birbiri ile uyumlu değil, en azından öncelikleri dikkatli bir hiyerarşiye bağlanıp, organize ve senkronize edilmeye muhtaç hedefler. Avrupa Topluluğu ise böyle bir çalışmanın çok ama çok uzağındadır.

Özel Not: 4-5 Aralık 1994 tarihinde Türkiye'yi ziyaret eden Sn. Raymond Barre "ben 2 dönem Fransa'da başbakanlık yapıp uzun süre Brüksel'de bulundum, sayısız Avrupa Topluluğu toplantısına katıldım. Avrupa Topluluğu açısından hiçbir zaman Türkiye'nin üyeliği diye bir tek kelime dahi bahis konusu olmamıştır. Böyle bir konu Avrupa Topluluğu'nun gündeminde mevcut değildir. Türkiye Avrupa Gümrük Birliği'ne girebilir, Avrupa Savunma Birliği'ne girebilir ama Avrupa Topluluğu'na giremez. Bir ülkeye yapılacak en büyük kötülük onu gerçek dışı vaadler ile oyalamak olur" demiştir.